

ENGELS
NIKOLAI FRANTSEVIČ DANIELSONILLE

Pietariin

Lontoossa 17. lokakuuta 1893

...Olen hyvin kiitollinen Teille lähettämistänne »Otšerkien»³⁴⁶ kappaleista; kolme niistä lähetin ystäville, jotka osaavat antaa niille arvoa. Panin tyytyväisenä merkille, että kirja teki huomattavan vaikutuksen ja sai aikaan jopa sensaation, ja syystä kyllä. Tapaamieni venäläisten keskuudessa se oli tärkeimpänä keskustelun aiheena. Vasta eilenkin eräs heistä* kirjoitti minulle: meillä Venäjällä väitellään »kapitalismin kohtaloista Venäjällä». ** Berliiniläisessä »Sozialpolitisches Centralblatt»*** julkaisussa muuan herra P. Struve julkaisi kirjanne johdosta pitkän artikkelin. Eräässä kohden en voi olla yhtymättä häneen: minunkin mielestäni Venäjän kehityksen kapitalistinen nykyvaihe on välttämätön tulos niistä historiallisista oloista, jotka Krimin sota loi, siitä tavasta, jolla agraarisuhteet vuonna 1861³⁴⁹ muutettiin, ja vihdoin koko Euroopassa vallinneesta yleisestä poliittisesta lamatilasta. Mutta siinä Struve on ehdottomasti väärässä, kun hän haluten kumota sen, mitä hän sanoo Teidän pessimistiseksi katsantokannaksenne tulevaisuuteen nähden, vertaa Venäjän nykyistä tilaa Yhdysvaltojen tilaan. Hän kirjoittaa, että nykyajan kapitalismin turmiolliset seuraukset Venäjällä poistetaan yhtä helposti kuin Yhdysvalloissakin.

* — Goldenberg. *Toim.*

** Tämän lauseen alkaen sanasta »meillä», Engels on kirjoittanut venäjäksi. *Toim.*

*** Kolmas vuosikerta, n:o 1, 1. lokakuuta 1893.³⁴⁷ [*Engelsin huomautus. Toim.*]

Tällöin hän unohtaa kokonaan sen, että itse Yhdysvaltojen syntyminenkin on nykyaikaista, porvarillista; että Yhdysvaltojen perustajina olivat pikkuporvarit ja talonpojat, jotka olivat paenneet eurooppalaista feodalismia tarkoituksenaan perustaa puhtaasti porvarillinen yhteiskunta. Venäjällä sen sijaan on luonteeltaan alkukantaiskommunistinen perusta, sivilisaation aikakautta edeltänyt sukuyhteisö, joka nykyään tosin hajoaa tomuksi, mutta joka silti on yhä sinä perustana, sinä materiaalina, jonka pohjalla kapitalistinen vallankumous operoi ja toimii (sillä se on todellinen sosiaalinen vallankumous). Amerikassa rahatalous vakiintui täydellisesti jo toista sataa vuotta sitten, kun taas Venäjällä luontoistalous oli miltei poikkeuksetta yleisenä ilmiönä. Siksi on selvää, että Venäjällä muutos on oleva luonteeltaan paljon väkivaltaisempi ja jyrkempi ja aiheuttava verrattomasti suurempia kärsimyksiä kuin Amerikassa.

Mutta kaikesta tästä huolimatta minusta kuitenkin näyttää että Te katsotte asiaa synkemmin kuin tosiasioiden perusteella olisi syytä. Epäilemättä siirtyminen alkukantaisesta agraarikommunismista kapitalistiseen industrialismiin ei voi tapahtua ilman hirveää murrosta yhteiskunnan sisällä, ilman kokonaisten luokkien häviämistä ja niiden muuttumista toisiksi luokiksi; ja kuinka suuria kärsimyksiä, minkälaista ihmishenkien ja tuotantovoimien hukkaamista se ehdottomasti aiheuttaa, sen olemme jo nähneet, joskin suppeammassa mittassa, Länsi-Euroopassa. Mutta tämä on vielä hyvin kaukana suuren ja erittäin lahjakkaan kansan tuhoutumisesta. Väestön nopea kasvu, joka on teillä tavallista, voi pysähtyä. Metsien järjetön hävittäminen yhdessä vanhojen tilanherrojen* ja talonpoikien pakoluovuttamisen kanssa voi aiheuttaa valtavaa tuotantovoimien hukkaamista; ja kaikesta huolimatta yli satamiljoonainen väestö muodostaa loppujen lopuksi riittävän laajat kotimaiset markkinat sangen huomattavalle *suurteollisuudelle*; teilläkin samoin kuin myös

* Sanan »tilanherrojen» Engels on kirjoittanut venäjäksi. *Toim.*

kaikkiällä muualla kaikki tasoittuu — tietenkin, jos kapitalismi Länsi-Euroopassa pysyy pystyssä riittävän kauan.

Te itse myönnätte, että

»Venäjällä yhteiskunnalliset olot eivät Krimin sodan jälkeen olleet otollisia sen tuotantomuodon kehitykselle, jonka saimme perinnöksi aikaisemmalta historialtamme».

Minä menen vieläkin pitemmälle ja sanon, että Venäjällä — yhtä vähän kuin missään muuallakaan — alkukantaisesta agraarikommunismista ei olisi voitu kehittää korkeampaa yhteiskuntamuotoa, ellei tuota korkeampaa muotoa olisi jo toteutettu käytännössä jossain muussa maassa ja ellei sitä olisi voitu käyttää esikuvana. Koska tämä korkeampi muoto — kaikkiällä, missä se on historiallisesti mahdollinen — on kapitalistisen tuotantomuodon ja sen luoman dualistisen yhteiskunnallisen antagonismin, vastakohtaisuuden välttämätön seuraus, niin se ei voi kehittyä välittömästi alkukantaisesta kyläyhteisöstä muuten kuin jäljittelemällä jo jossain muualla olevaa esikuvaa. Jos Länsi-Eurooppa olisi ollut 1860—1870 kypsä tällaiseen kumoukseen, jos tuon kumouksen olisi silloin aloittanut Englanti, Ranska jne., niin silloin venäläisten olisi todellakin pitänyt osoittaa, mitä voidaan tehdä heidän yhteisöstään, joka siihen aikaan oli vielä enemmän tai vähemmän koskematon. Mutta länsi oli lamatilassa eikä edes yrittänyt suorittaa sellaista kumousta, kapitalismi sitä vastoin kehittyi yhä nopeammin. Siis Venäjällä ei ollut muuta valinnan varaa kuin joko kehittää yhteisö sellaiseksi tuotantomuodoksi, josta sitä erottivat vielä monet historialliset väliasteet ja jonka toteuttamiseksi edellytykset eivät olleet silloin kypsyneet vielä lännessäkään — ilmeisesti mahdoton tehtävä — tai kehittyä kapitalismin suuntaan. Mikä muu saattoi tulla kysymykseen kuin jälkimmäinen?

Yhteisö on mahdollinen vain niin kauan kuin varallisuuserot sen jäsenten välillä ovat mitättömiä. Heti kun nuo erot kasvavat, heti kun yhteisön joistain jäsenistä tulee toisten, rikkaampien jäsenten velkaorjia, yhteisön pitemmälle jatkuva olemassaolo on mahdotonta.

Ateenalaiset kulakit* ja kansannylkijät* hajottivat ennen Solonia ateenalaisen *suvun* yhtä armottomasti ja julmasti kuin teidän maanne kulakit ja kansannylkijät hävittävät yhteisöä. Pelkään, että yhteiskuntalaitoksenne on tuomittu tuhoon. Mutta toisaalta kapitalismi avaa uusia näköaloja ja uusia toiveita. Katsokaa, mitä se on tehnyt ja tekee lännessä. Sellainen suuri kansakunta kuin teidän kansakuntanne kestää minkä kriisin hyvänsä. Ei ole sellaista suurta historiallista onnettomuutta, jota jokin historiallinen edistys ei korvaisi. Vain modus operandi** muuttuu. Täytyyköön se, minkä kohtalo on ennalta määrännyt!

*Valitut teokset
kolmessa osassa,
3. osa s. 455—457*

* Sanat »kulakit» ja »kansannylkijät» Engels on kirjoittanut venäjäksi. *Toim.*

** — toimintatapa. *Toim.*